Історія злодія в законі "Черкаса", який влаштував кримінальну революцію, але здав своїх та свої його знайшли

Читать на русском

Історія злодія в законі "Черкаса", який влаштував кримінальну революцію, але здав своїх та свої його знайшли

1 січня 2024 року, виповнилося 100 років від дня народження легенди злодійського світу Радянського Союзу Анатолія Черкасова, на прізвисько "Толя Черкас". Цей злодій у законі отримав своє звання попри правила, а потім все життя ці правила порушував. Саме він припинив «сучої війни», створив новий злодійський закон, поставив шлях розвитку злодійського співтовариства. Черкасов був одним із прабатьків загальноросійської організованої злочинності, яка у 90-ті роки стала реальною владою в Росії.

Як герой-розвідник і кавалер кількох орденів став спершу миротворцем, а згодом прапором кримінального світу Росії і як закінчив свої дні, розповідає Сергій Швець.

З колоній у гвардію не брали

Життя героя-розвідника Великої Вітчизняної війни та реформатора злодійської спільноти Анатолія Черкасова, на прізвисько Толя Черкас, огорнуте міфами, вигадкою та легендами, що часто суперечать один одному. За найпоширенішою версією Толя Черкас був коронований у злодії в законі ще до початку війни. А на фронт пішов із колонії, розпочавши службу у штрафбаті. При цьому прихильники цієї версії не заперечують, що на момент початку війни Черкасову було лише 17 років.

У злодійській спільноті рідко, але траплялося, що злочинців коронували у «законники» у досить ранньому віці. Наприклад, один із найавторитетніших злодіїв у законі нині — Шакро Молодий (Захарія Калашов) — отримав «корону» у 17 років, а легендарний вірменський злодій у законі Сво Раф (Рафаель Багдасарян) набув свого статусу взагалі у 14 років. Але такі ранні коронації відбувалися лише щодо представників злодійських династій. А у випадку із Черкасом про наявність найближчих родичів в авторитеті нічого не відомо.

Натомість є інформація про нагородження Анатолія Черкасова державними нагородами. Найпершу медаль «За відвагу» він отримав у листопаді 1943 року. У нагородних документах зазначено, що його було призвано у 1942 році (тобто після досягнення 18 років) Ленінським райвійськкоматом міста Свердловська. А служити потрапив до гвардійської частини, що для недавнього в'язня було б неможливо.

Крім того, штрафні батальйони в Червоній армії стали формуватися після знаменитого наказу № 227 (відоміший як «Ні кроку назад!»), опублікованого 28 липня 1942 року. Саме в тому наказі Йосип Сталін вперше говорить про штрафні частини та загороджувальні загони. 16 жовтня 1942 року з'являється наказ № 323, який регламентує формування штрафних частин лише з військовослужбовців, які завинили. Ув'язнених, спочатку з термінами трохи більше п'яти років позбавлення волі, стали брати на фронт лише 1943 року. Тож Анатолій Черкасов ніяк не міг покликатися з колонії.

— Я Толю Черкаса добре знав: і сиділи разом, і на волі у нас спільні справи були, — розповів «Новій газеті Європа» злодій у законі, який назвав Івана Іванова. — Виховувався він у навколокримінальному середовищі, але тоді багато хто в такому середовищі мешкав. До війни Черкас на зоні не був, вперше він опинився там уже після перемоги. До того ж, сім класів закінчив, що для сидільців того часу рідкістю було. Читав багато. Він розповідав мені, що його загубила безкарність. Він з війни прийшов героєм-орденоносцем, два ордени Слави та ще медалі — це було круто. Йому було трохи за 20. У такому віці вітер у голові. От і у Черкаса такий вітер гуляв. Кутежі, пиятики-гулянки, на які гроші потрібні. Одного разу, коли бухла забракло, магазин підломили. Пов'язали того ж дня, але відпустили — адже герой. Вдруге, втретє — і все шкодували, на гальмах спускали. Башту Толі зовсім від безкарності знесло. Вкотре він слідаку в щелепу засвітив.

А так сильний був, зламав її у двох місцях. Ну тут вже червонопрі збілені та й закатали на повну. Але той випадок із нападом на мента йому потім велику службу послужив.

Кінець «сучої війни»

За словами Іванова, вперше на зону Черкас потрапив якраз у період початку «сучих воєн». Термін «зсучені» у злодійському жаргоні застосовується і досі визначає колишнього блатного, який серйозно порушив злодійський закон. На думку «законників» старої формації, правильні волоцюги не мали йти на договір з владою, брати до рук зброю і тим більше вдягати погони. Але самі «зсучені» на той час вважали, що Велика Вітчизняна війна була форс-мажором, під час якого багато злодійських законів переставали діяти, і «суками» себе вони не вважали, наполягаючи на поверненні всіх привілеїв, належних правильному бродязі.

— Якщо підходити суто формально, то Толя Черкас «сукою» не був, — каже злодій у законі Іванов. — Він же до спільноти приєднався вже після війни, а отже, пішовши на фронт, не стукався. Але все одно, за поняттями, що існували тоді, участь у війні була серйозним косяком. Навіть якщо колишній фронтовик вибирав спосіб життя блатного, піднятися до злодія в законі він не міг. І таке трактування закону не влаштовувало як «сучених», так і тих, хто приєднався до блатного світу вже після війни. Вертухаї теж подметушилися і стали «сук» у їхній війні із законниками підтримувати, щоб злодійське співтовариство проредити. Та ще смертну кару у 47-му скасували, тоді кров і полилася рікою.

За словами Іванова, Черкасов під час першої відсидки в «сучій війні» не брав участі, воліючи спокійно перечекати свої чотири роки і повернутися до нормального життя. Хоча адміністрація табору, в якому сидів Черкас, намагалася змусити його приєднатися до «сук».

— Кум (*начальник оперативної частини.* — Прим. авт.) воркутинського табору, де Черкас сидів, спробував його «нагнути». Думав, молодий, недосвідчений повинен швидко зламатися, — згадує Іванов. — А Толя гарячий у молодості був, та ще силу його бог не образив, схопив табуретку, на якій сидів, та на кума і попер. Вдарити не вдарив, але налякав. Черкаси у ШІЗО (штрафний ізолятор), але навіть терміну не додали. Натомість перестали більше до співпраці схиляти — мабуть, згадали, що Черкас уже має напад на співробітника, та остерігся. Толя термін від дзвінка до дзвінка відсидів, вийшов і потрапив у реальність. Нормальної роботи не знайти, незважаючи на ордени, довідка про відсидку все перекреслювала. Помикався з півроку і зв'язався з бандою. Ломанули склад, потім ще один, а потім Черкас по п'яні якогось торгаша прямо на вулиці отоварив та гаманець забрав. Ну і заміли його по гарячому. Можна сказати, пощастило, бо банду, з якої він бомбардував склади, майже всю під час затримання поклали.

Другий термін Черкаса припав саме на період, коли «сучої війни» переживали новий виток. Затихлі після повернення страти 1950 року, вони знову спалахнули 1952-го. Щоправда, їхній розмах був на порядок меншим, бо й злодіїв у законі старої формації, і «сучених» залишалося надто мало. Щоб хоч трохи поправити свої справи, деякі законники скрипучи зубами відійшли від суворих правил і почали коронувати тих, хто під час війни хоч і воював, але на злодійський шлях став уже після перемоги.

Ілюстрації: Настя Покотинська / "Нова газета Європа"

— Толя Черкас був ідеальною кандидатурою для коронації, — вважає Іванов. — Мав за плечима дві ходки за цілком авторитетними статтями — крадіжка та розбій. Під час першої відсидки був у заперечному (вину не визнав, з адміністрацією не співпрацював, термін відсидів повністю). Але найголовніше — одного лягавого в нокаут відправив, а другого трохи табуреткою не доклав, що у злодійській спільноті подвигом вважалося. Потім сталася амністія 53-го, і багато «суків» вийшли на волю. Саме тоді я з Черкасом і познайомився.

Він уже серед злодіїв у законі у великому авторитеті був, його слово багато важило. Ось він і розіслав по зонах «злодійський прогін» (лист злодія в законі іншим ув'язненим), в якому наказав ділити «сук» на тих, хто воював, але потім з адміністрацією таборів не співпрацював, і тих, хто активно співпрацював. Перших «суками» не рахувати, а других мочити. Маляву підписали майже всі тодішні авторитети. Тільки Вася Діамант (злодій у законі Володимир Бабушкін, вважається еталоном злодіїв у законі старої закваски) відмовився. Але це вже було неважливо, проти всієї спільноти Діамант, який був коронований лише за три роки до тих подій, піти ніяк не міг. Хоча натягнуті стосунки між Черкасами та Васею на все життя збереглися.

Злодійські реформи

У період з 1957 по 1970 роки Черкасов мотався країною на чолі ним же створеної банди. Ніде надовго не затримувалися: приїдуть, перевернуть справу — і їдуть. Звичка тодішніх злочинців одразу обмити справу у найближчій «малині» Черкасом суворо припинялася. Тільки від'їхавши подалі, дозволяв напарникам розслабитись.

— 1967 року в мене черговий термін закінчувався, і за кілька тижнів до звільнення отримую малюка від Черкаса, що він чекає на мене в Сухумі, — розповідає злодій у законі Іванов. — Звісно, я одразу, як відкинувся і «підйомні» із громадка отримав, одразу в Грузію рвонув. Виявилося, що після останньої справи, яку Черкас з братвою провернули в Астрахані, двох волоцюг, що з ним були, прийняли (*арештували.* — Прим. авт.). Толя з коренем у Сухумі відлежатися приїхали, а тут хороша делюга підвернулась. Місцевий бариг зібрався до Туреччини і гроші на руде (золото) міняв. Але вдвох їм було не впоратися, от Черкас і викликав мене та ще одного пацана.

Справу зробили, частину руди у Сочі скинули і лише відтягнутися збиралися, як Черкаси місцеві злодії викликають. Виявилося, що той ділок, якого *ми ламанули, далеким родичем злодієві Пісо припадав (Валеріан Кучулорія, коронований 1957 року, 18 років, відомий тим, що 1974 року організував коронацію злодія в законі Япончика/Іванькова, був у поганих відносинах) у законі Васею Діамантом і Васею Бузулуцьким (* Прим. авт.), який і пред'явив Толі Черкасу: мовляв, цуркаєш, своїх грабуєш. Черкасов пред'яву на раз відбив: він грабував звичайного бариг, а не свого брата-злодія. Але саме тоді йому і спало на думку думка, що цеховиків, що розплодилися, можна не грабувати, а просто даниною обкласти.

1970 року в Києві відбулася історична сходка злодіїв у законі, на якій злодійський закон вкотре реформували. За новими правилами, злодій не повинен був більшість життя проводити у місцях позбавлення волі.

Якщо на якійсь території знаходилося кілька злодіїв у законі, то власником громади ставав той, за кого віддадуть більше голосів.

До вирішення суперечок запрошувався авторитетний злодій з іншого регіону (третейський суддя). Стало дозволено мати нерухомість і обростати майном. Заборонялося грабувати тих ділків, які справно вносили відсоток у общак. За певних умов дозволялося на співпрацю з владою.

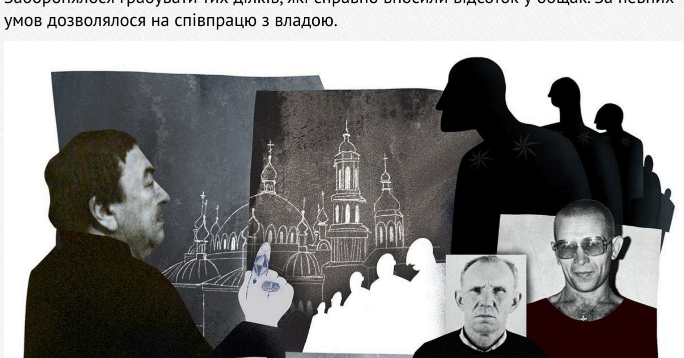

Ілюстрації: Настя Покотинська / "Нова газета Європа"

— Загалом із владою так чи інакше злодії й раніше співпрацювали, — каже Іванов. — У нашому середовищі не прийнято лізти в душу один одному, але водночас злодійська спільнота завжди має інформацію про те, хто в «критку» з етапом іде. За якою статтею, вперше чи не вперше, чи дотримується злодійського закону, через які пересилки та централи пройшов. Загалом, всю тюремну підноготну, хто стежить за зоною, зазвичай знає ще до того, як у колонію нові сидільці надходять.

Здебільшого, звісно, про це волоцюги розповідають. У радянські часи зони так тасували, що той, хто не вперше на зону потрапив, через багато централів та ізоляторів проходив. А там хтось із кимось сидів, з кимось на діло ходив, на малині зустрічався та інше. Але буває і так, що на зону потрапляє темний конячок, про який немає жодної інформації. І від кого на нього інформацію найлегше видобути? Тільки з особистої справи, а для цього треба документи у червонопірих отримати. Ну а заначки у вигляді банківських вкладів або золота заритого будь-який щасливий злодій робив. І що це, як не обростання майном? Тож Толя Черкас просто узаконив практику, що вже склалася. Головним нововведенням було те, що заборонялося грабувати бариг, який справно відстібає відсоток у общак.

За словами Іванова, основними противниками нових правил були Діамант із Бузулуцьким. Але інше співтовариство зміни сприйняло з ентузіазмом. Хоча не обійшлося і без «перегинів на місцях», коли кримінал ставив тіньових ділків під такий відсоток, що їм просто не було сенсу працювати: собі нічого не залишалося. Стали виникати суперечки і між злодіями: хто саме з того чи іншого цеховика отримуватиме відсоток. А тому за дев'ять років після київської сходки пройшла ще одна, у Краснодарському краї.

— Це була перша всесоюзна сходка, в якій я брав участь у ранзі злодія у законі, — згадує Іванов. — А ще вперше у ній брали участь цеховики. Точніше, шестеро людей, найбільше з того середовища поважних. Тривала сходка десять днів. Але це не означає, що ми всі збиралися в одному місці і щось говорили. Все інакше відбувалося. Наприклад, сьогодні у санаторії «Харчовиків» ми з Черкасом зустрічаємося зі злодіями з Абхазії, а в той же час Монгол із Япончиком у кафе «Маджорі» у Краснодарі щось із вірменськими злодіями труть.

Завтра ми з азербайджанцями визначаємо в Геленджику, хто за їхньою діаспорою в Новосибірську спостерігатиме, а Дід Хасан та Льоша Кутаїський у цей же час у Сочі по Астрахані домовляються. Загальні збори були спочатку, коли цеховики свою пропозицію висунули, і наприкінці, коли ми вже своє рішення озвучили. Ото під час тієї сходки Толя мені й сказав, що подумує від справ відійти. Мовляв, старі болячки все частіше про себе знають. Він хоч мужик сильний був, але на фронті йому шкуру дірявили кілька разів, ось старі рани і стали нагадувати про себе. Мені здається, що він просто втомився і захотів тихішого життя.

Зіскочити в нашому світі і обрубати всі кінці непросто, але Толя вигадав план, як вийти з спільноти, щоб ні злодії, ні менти його дістати не могли.

Ніхто ніколи не знайде його могилу

На думку Іванова, радянській владі вдалося провести Олімпіаду-80 у Москві без сплеску злочинності лише тому, що цьому активно сприяв Толя Черкас. Ще під час сходки в Краснодарі 1979 року він закликав злодійську спільноту утриматися від активного інтересу до іноземців на період змагань. А краще взагалі на цей час до Москви не потикатися.

— Багато тоді Черкас послухалися, бо надто вже потужний у нього авторитет був, — каже Іванов. — Він же щойно забезпечив безперебійне наповнення громади без особливих зусиль! Але деякі, в основному з Кавказу та Середньої Азії, тільки головою похитали. Для них та Олімпіада здавалася золотою жилою. Ну скільки ти з кишені радянської людини за раз щипаєш? Якщо пощастить і терпіла понесе додому получку з відпускними, то 500 рублів. А в іноземця за раз можна штуку баксів, який на чорному ринку по два рублі йде! Принаймні вони так думали. Черкасов із ними не сперечався. Але те, що за місяць до Олімпіади КДБ та менти заарештували саме цих упертих, одразу показало, що без нього там не обійшлося.

За словами Іванова, відразу після краснодарської сходки Черкас зник з поля зору злодійської спільноти. Більше того, було оголошено, що він через кілька місяців після того сходу помер і був похований на Ваганьківському цвинтарі в Москві. Тільки знайти його могилу там так і не вдалося. А пізніше у кримінальному світі з'явилася інформація, що хтось десь бачив Черкаси у 88-му та 89-му роках.

— Хоч як це здасться дивним, але багато хто з нас, проживши половину життя за злодійським законом, раптом вирішує відійти від справ і доживати життя спокійно, — каже Іванов. — Якби я 92-го від справ не відійшов і всі кінці б не обрубав, то давно б уже там, де Япончик і Дід Хасан, був би. Хоча саме тоді відкривалися такі можливості, що просто дух. У 90-ті грошей у спілках стільки було, що можна було весь зовнішній борг СРСР покрити, та ще б на кілька років бездефіцитного бюджету залишилося. Більшість нових злодіїв чудово розуміють, що жити вони будуть недовго, а тому треба взяти від життя все тут і зараз.

За словами Іванова, в обмін на допомогу у забезпеченні безпеки Олімпіади Черкасова повністю амністували. Він офіційно одружився, прописався в Москві і мешкав під постійним наглядом співробітників КДБ СРСР. Ці слова старого злодія підтверджуються документами нагороди. Зокрема, Анатолій Черкасов не числиться серед нагороджених медалями «20 років Перемоги» та «30 років Перемоги», якими нагороджували всіх фронтовиків. Бо у 65-му та 75-му він не перебував на обліку в жодному радянському військкоматі. Натомість в архіві Міноборони є нагородний лист про нагородження Анатолія Черкасова орденом «Вітчизняної війни І ступеня» 1985 року. І мешкав він тоді в Москві.

— Якби не розвал Союзу, то й дожив би Толик до глибокої старості, — вважає Іванов. — Але після 1991-го його припинило прикривати КДБ. А він надто заспокоївся, нюх втратив. Ось молоді кавказці, які хотіли свій авторитет разом підвищити, його знайшли. Зарізали прямо біля дверей під'їзду, як якогось терпила-роботяга. Так і вийшло, що жив як бог, а помер, як лох. Кавказцям теж не пощастило. Тому що вони вбили злодія без вирішення сходняка, а в таких випадках єдиний результат — смерть. Щоправда, перед смертю вони розповіли, де тіло закопали, і потім переконалися, що помилки немає. Але ніхто з нас, тих, хто тіло впізнавав, про це не скаже. Бо, як не крути, а 1980 року Толя Черкас здав своїй владі. Більш серйозного одвірка для злодія в законі навіть придумати важко. А тому ніхто ніколи не знайде його могили.

Автор: Сергій Швець

Джерело: "Нова газета Європа"

Теги: Леша Кутаисский, Дед Хасан, Иваньков Вячеслав (Япончик), Бузулицкий Василий, Кучулория Валериан, Василий Бабушкин (Вася Бриллиант), Красная армия, Сталин Иосиф, Сталин, Багдасарян Рафаэль, Калашов Захарий, Шакро Молодой, Швец Сергей, СССР, Черкасов Анатолий, злодії в законі, Воры в законе, Вор в законе, кримінальний авторитет, криминальные авторитеты

Софія Ковальчук
РЕДАКТОРКА СТРІЧКИ НОВИН

04 січня 2024 г., 15:55 | Переглядів: 4117 | Коментарі: 1

Роздрукувати | Надіслати товаришу

Коментарі:

comments powered by Disqus

2013-2026 © АНТИКОР — національний антикорупційний портал

Реклама на сайті • Наші партнери

Політика конфіденційності

Використання матеріалів сайту дозволено лише за наявності активного гіперпосилання на джерело. Усі права на тексти, зображення, фотографії та відеоматеріали належать їх авторам.